

ÚLOHY A VÝZNAM BISKUPSKÝCH KONFERENCIÍ V POKONCILOVEJ NÁUKE A PRAXI

Mons. Stanislav ZVOLENSKÝ
bratislavský arcibiskup metropolita
a predseda Konferencie biskupov Slovenska

Tasks and Importance of Bishop Conferences After the Second Vatican Council

The author, the Metropolitan Archbishop of Bratislava, first outlines the history of the origin of bishop conferences and presents theological reasons for their founding. He then delineates the structure and activities of bishop conferences, their legal status, doctrinal authority and the scope of their competences. As to the scope of the competences he follows the line of the 1983 Code of Canon Law.

Zasadnutia biskupov sa objavili v Cirkvi z dôvodu obmedzení, ktoré boli stanovené konaniu partikulárnych koncilov či už zo strany Svätej stolice alebo zo strany miestnej svetskej vrchnosti. Vo Francúzsku jestvovali pravidelné stretnutia biskupov zdokumentované od roku 1561 do roku 1788. Skutočný rozvoj stretnutí biskupov nastal v 19. storočí v Európe napr. v Belgicku, Nemecku, Rakúsku, Taliansku a aj v Spojených štátoch amerických.¹

Kódex kánonického práva z 27. mája 1917 poznal v latinskej cirkvi nadiecézne právne inštitúty, ktorými boli úrady patriarchov, prímasov, metropolitov, ako aj plenárne a provinciálne koncily (porov. CIC 1917, cann. 271-292). Je pravda, že už v kánone 292 CIC 1917 sa hovorilo o biskupských

---

1. Porov. G. GHIRLANDA, „Conferenze episcopali,“ in: *Nuovo dizionario di diritto canonico*, Cinisello Balsamo 1993, s. 252.

konferenciách. Počítalo sa s konaním konferencií alebo zasadnutí biskupov jednej cirkevnej provincie, mali mať konzultačný charakter a mali sa konať aspoň raz za 5 rokov s úmyslom, aby sa zabezpečil určitý prínos pre provinciu a aby sa pripravoval provinciálny koncil. Metropolitný systém z dôvodu jurisdikčnej rovnoprávnosti všetkých diecéznych biskupov, rovnako plenárne a provinciálne koncily z dôvodu organizačnej náročnosti zvolania a uskutočnenia, sa nachádzali a aj nachádzajú v stave sťaženej praktickej užitočnosti.

Koncilní otcovia na Druhom vatikánskom koncile konštatovali: „Zvlášť v terajších časoch nezriedka sa stáva, že biskupi nemôžu primerane a účinne plniť svoje poslanie bez čoraz užšej svornej spolupráce s inými biskupmi. Keďže však biskupské konferencie - ktoré už jestvujú vo viacerých národoch - podali skvelé dôkazy plodnejšieho apoštolátu, tento svätý cirkevný snem pokladá za nadmieru osožné, aby sa všade na svete biskupi toho istého národa alebo kraja zoskupili a sa schádzavali v stanovenom čase na spoločnú výmenu náhľadov a skúseností, a tak sa vo svetle spoločných porád upevňovala spolupráca na spoločné dobro cirkvi.“ (Druhý vatikánsky koncil, Dekrét *Christus Dominus* o pastorálnej službe biskupov v Cirkvi, bod 37). Medzi rozhodnutia, ktorými teda Druhý vatikánsky koncil zasiahol výrazne do usporiadania a vonkajšieho inštitucionálneho výzoru Katolíckej cirkvi na celom svete, patrí nevyhnutne aj rozhodnutie o povinnosti zriaďiť biskupské konferencie (porov. CD 38). Druhý vatikánsky koncil reagoval na vnútornú dynamiku rozvoja katolíckej cirkvi. Identifikoval a odporučil štruktúru, ktorá v mnohých oblastiach cirkevného života umožňovala účinné riadenie cirkvi, ktoré zodpovedá požiadavkám princípu subsidiarity. Uplatňovaním princípu subsidiarity je možné lepšie reagovať na očakávania veriacich v rozličných kultúrnych podmienkach. Moderný komunikačný vývoj v jednotlivých štátoch a kultúrnych regiónoch vyžaduje aj v oblasti cirkevného života a kánonického práva širokú spoluprácu a zosúladenie, ktoré presahuje hranice jednotlivých diecéz.

Konferencie biskupov nie je možné porovnávať s východnými patriarchátmi, lebo tieto nie sú jednoduchými zhromaždeniami biskupov, ale z dôvodu veľmi starej tradície, ide o zoskupenie Cirkví, ktoré majú vlastnú disciplínu, liturgické osobitosti, vlastné teologické a duchovné dedičstvo a na čele stojí patriarcha, ktorý má právomoc nad ostatným biskupmi (LG 13c, 23d). Z toho dôvodu sú patriarcháty označované ako partikulárne Cirkvi (LG 13c) alebo miestne Cirkvi (LG 23d). Predsa však môžeme vidieť podľa kánona 322 CCEO určitú podobnosť s biskupskými konferenciami latinskej cirkvi v Spoločenstve hierarchov viacerých cirkví *sui iuris*.

Konferencie biskupov sú zhromaždeniami biskupov, nad ktorým však predseda nemá právomoc a dokumenty Druhého vatikánskeho koncilu alebo iné oficiálne dokumenty nikdy nepoužívajú na označenie konferencie biskupov termín partikulárna alebo miestna Cirkev. Tak ako cirkevné regióny nie je možné pokladať za národné združenie biskupských konferencií a ako štruktúru vloženú medzi Svätú stolicu a diecéznych biskupov, tak je tiež vylúčené, aby sa konferencie biskupov chápali jednoducho ako nejaký úrad vložený medzi rímsku kúriu a diecézne kúrie (porov. *Communications* 12 [1980] 246-252; 263; 14 [1982] 187-188). A tak konferencie biskupov nie sú ustanovené, aby nahradili partikulárne koncily. Konferencie sú totiž stálou inštitúciou, ktorá si uchováva prevažne konzultatívny charakter a partikulárny koncil je koncipovaný ako dočasný inštitút s prevažne rozhodujúcim charakterom (CD 36a; kán. 445)

Teologickým základom pre zriadenie biskupskej konferencie ako hierarchickej inštitúcie medzi pápežom a jednotlivým biskupmi je kolegiálna štruktúra biskupského stavu. Rovnako ako podľa Ježišovho nariadenia Peter a ostatní apoštoli tvorili jediné apoštolské kolégium, tak sú spojení aj rímsky biskup a ostatní biskupi medzi sebou (porov. LG 22).

Biskupský posvätný stav na základe svojej prirodzenosti si nesie so sebou ontologický rozmer kolegiality, ktorá je v Cirkvi stále prítomná a ktorá sa uskutočňuje rozličnými spôsobmi a v rozličných stupňoch. Konferencie biskupov sú vonkajším prejavom a čiastočným uskutočnením ontologickej

skutočnosti kolegiality, ako „*affectus collegialis*“, ako kolegiálna vzájomnosť a zároveň aj vonkajším prejavom vzájomnej starostlivosti biskupov a diecéz (LG 22a;23b; EI bod 210), ale nemôžu používať posvätnú moc biskupského kolégia, lebo v biskupských konferenciách nie je prítomné a ani reprezentované celé kolégium biskupov.

Konferencie sami v sebe nie sú ustanovené, aby vykonávali zákonodarnú moc, a ich rozhodnutia vo všeobecnosti, aj keď majú veľký význam pre spoločný pastoračný postup, neprinášajú striktnu právnu záväznosť pre jednotlivých biskupov. Právnu záväznosť prinášajú so sebou rozhodnutia konferencie biskupov v prípadoch taxatívne stanovených v Kódexe kánonického práva alebo v niektorom ustanovení Svätej stolice, ktoré bolo vydané či už z vlastnej iniciatívy Svätej stolice, alebo na základe podnetu niektorej konferencie biskupov (CD 38, 4; kán. 455). Činnosť konferencie biskupov sa uskutočňuje väčšinou v oblasti pastoračnej služby.²

Rozhodujúcim dokumentom pre ustanovenie národných biskupských konferencií je dekrét Druhého vatikánskeho koncilu o pastorálnej službe biskupov v Cirkvi *Christus Dominus* a predovšetkým ustanovenia článkov 37 a 38. Sú tam obsiahnuté nariadenia o úlohách a zameraní biskupských konferencií, o členstve a hlasovacom práve, ako právnej záväznosti rozhodnutí, o kompetencii nadnárodných biskupských konferencií, o spolupráci medzi jednotlivými rítmami a o vypracovaní vlastných štatútov. Podrobnejšie rozpracovanie článku 38 *Christus Dominus* predložil pápež Pavol VI. v motu proprio *Ecclesiae Sanctae* zo 6. augusta 1966.

Organizačná štruktúra a činnosť biskupských konferencií podľa CIC 1983

a) Právne postavenie, organizačná štruktúra a činnosť biskupských konferencií sú do kánonov 447-459 sčasti veľmi úzko a sčasti doslova prevza-

---

2. Porov. G. Ghirlanda, „Conferenze episcopali“, in: *Nuovo dizionario di diritto canonico*, Cinisello Balsamo 1993, s. 253.

té z ustanovení, ktoré sa nachádzajú v článku 38 *Christus Dominus*. Podľa týchto ustanovení je biskupská konferencia stálou inštitúciou, ktorá spája biskupov jedného štátu alebo určitého územia, ktorí koordinujú svoju službu pastierov pre veriacich, aby posilnilo to vznešené dobro, ktoré Cirkev poskytuje ľuďom, a to predovšetkým formami a metódami apoštolátu, ktoré podľa miestnych a časových podmienok a podľa normy práva sú vhodným spôsobom upravené, aby priniesli väčší úžitok (kán. 447).

b) Do biskupskej konferencie patria spravidla biskupi všetkých diecéz jedného štátu (kán. 448 § 1). Biskupská konferencia môže byť zriadená aj pre menšie alebo väčšie územie s tým, že do nej patria biskupi diecéz tohto vymedzeného územia, alebo biskupi z rozličných štátov, keď to podľa rozhodnutia Svätej stolice a stanoviska zainteresovaných biskupov na základe osobných a vecných daností javí sa užitočné. V týchto prípadoch Svätá stolica vydáva pre také biskupské konferencie osobitné ustanovenia (kán. 448 § 2).

c) Na základe práva patria do biskupskej konferencie všetci diecézni biskupi a im podľa práva na roveň postavení, ďalej biskupi koadjútori a pomocní biskupi ako aj ostatní titulárni biskupi, ktorým poverením Apoštolskou stolicou alebo biskupskou konferenciou je zverený osobitný úrad, ktorý vykonávajú na danom území. Môžu byť pozvaní aj ordinári iných rítov a to síce len s poradným hlasom, ak štatúty biskupskej konferencie nestanovujú niečo iné. Ostatní titulárni biskupi a pápežskí vyslanci nie sú členmi biskupskej konferencie (kán. 450).

d) Právo biskupskú konferenciu zriadiť, zrušiť, zmeniť má jedine najvyššia cirkevná autorita. Zainteresovaným biskupom sa priznáva právo, aby boli v záležitosti prizvaní vyjadriť svoje stanovisko (kán. 449 § 1). Zákonne zriadená biskupská konferencia je na základe práva cirkevným právnym subjektom (kán. 449 § 2). Táto na základe kánona 449 § 2 priznaná právna subjektivita má svoju účinnosť podľa kánonického práva. Na základe Základnej zmluvy medzi Svätou stolicou a Slovenskou republikou má Konferencia biskupov Slovenska právnu subjektivitu aj v právnom poriadku Slovenskej republiky.

e) Každá biskupská konferencia má povinnosť vypracovať si štatúty, ktoré musia byť potvrdené Svätou stolicou, v ktorých sa okrem iného má stanoviť ako prebieha plenárne zasadnutie, ako sa ustanovuje Stála rada, Generálny sekretariát a iné Komisie a Rady, ktoré môžu podľa úsudku Konferencie účinne prispieť k dosiahnutiu stanovených cieľov (kán. 451).

f) Každá konferencia musí podľa štatútov ustanoviť svojho predsedu a pre prípad, že predseda zákonne nemôže vykonávať úrad, aj podpredsedu, ako aj generálneho sekretára. Predseda konferencie a v prípade zákonného obmedzenia podpredseda, vedie konferenciu nielen plenárne zasadnutia ale aj zasadnutia Stálej rady. (kán. 452)

g) Plenárne zasadnutie biskupskej konferencie sa musí konať podľa štatútov najmenej raz za rok a okrem toho vždy, keď to vyžadujú osobitné okolnosti (kán. 453).

h) Rozhodujúce hlasovacie právo na plenárnych zasadnutiach biskupskej konferencie majú na základe práva diecézni biskupi, tí, ktorí sú postavení na roveň diecéznych biskupov a biskupi koadjútori (kán. 454 § 1). Pomocní biskupi a ostatní titulárni biskupi majú rozhodujúci alebo poradný hlas podľa toho, ako je to stanovené v štatútoch biskupskej konferencie. Keď sa hľasuje o štatúte alebo o zmene štatútu, majú rozhodujúci hlas len diecézni biskupi, im podľa práva na roveň postavení a biskupi koadjútori (kán. 454 § 2).

i) Biskupská konferencia môže vydávať všeobecné dekréty len ohľadom tých záležitostí, v ktorom jej to predpisuje všeobecné právo alebo to určuje osobitné nariadenie, ktoré bolo vydané Svätou stolicou z vlastnej iniciatívy alebo na základe prosby zo strany samotnej biskupskej konferencie (kán. 455 § 1). Toto zreteľné vymedzenie kompetencie biskupskej konferencie je odôvodnené tým, aby biskupské konferencie nespôsobili vyprázdnenie kompetencie diecéznych biskupov.

Všeobecné dekréty môžu byť platne prijaté na plenárnom zasadnutí len s prinajmenšom dvojtretinovou väčšinou hlasov členov, ktorý majú v konferencii rozhodujúci hlas a dosiahnu záväznú silu až potom, keď ich Svätá stolica potvrdí a biskupská konferencia zákonne vyhlási (kán. 455 § 2).

Spôsob promulgácie a čas vstupu do platnosti určí sama konferencia biskupov (kán. 455 § 3).

V tých prípadoch, keď ani univerzálne kánonické práva a ani osobitné poverenie Svätou stolicou neposkytuje biskupskej konferencii právomoc vyniesť záväzné rozhodnutie, zostáva kompetencia jednotlivých diecéznych biskupov nedotknutá a ani konferencia a ani jej predseda v mene všetkých biskupov nemôže konať, okrem prípadu, že by všetci jednotliví biskupi s tým súhlasili (kán. 455 § 4).

Rozhodnutia, ktoré uskutočňujú biskupi na plenárnom zasadnutí biskupskej konferencie, sú teda právne zaväzujúce ak ide o:

I. všeobecné legislatívne dekréty (kán. 29, 30; CD 38,4), ktoré sa týkajú tej matérie, ktorú stanovuje univerzálne právo alebo osobitný mandát Svätej stolice, ktorý bol vydaný *motu proprio* Svätej stolice, alebo na požiadanie konferencie (kán. 455,1); musia byť odsúhlasené najmenej dvomi tretinami hlasov členov konferencie; musia byť schválené Svätou stolicou ešte pred promulgáciou (kán. 455, 2), lebo nemôže partikulárne právo odporovať právu univerzálnemu (kán. 135,2) a potom musia byť náležité zverejnené (kán. 455, 3). Ak by nešlo o matériu, ktorú predpokladá univerzálne právo alebo osobitný mandát Svätej stolice, potom je nevyhnutné, aby jestvoval súhlas všetkých a jednotlivých biskupov (kán. 455,4).

II. všeobecné vykonávacie dekréty (kán. 31-33), podľa predpisov kán. 455 bod 1-2 (porov. Pont. Comm. Int. Aut. CIC, odpoveď z 1. augusta 1985, in: AAS 77 [1985] 771; EV 9/1660), v ktorých sa uskutočňuje administratívna právomoc v predpokladaných prípadoch podľa univerzálneho práva;

III. jednotlivé administratívne dekréty (kán. 48), ktoré vydáva konferencia podľa kán. 119, bod 2 a podľa svojich štatútov;

IV. voľby, ktoré boli uskutočnené podľa kán. 119 bod 1; kán. 164-179; a podľa štatútov (porov. kán. 452 bod 1)

Druhú skupinu tvoria rozhodnutia, ktoré právne nezaväzujú. Jednotliví biskupi vo svojej diecéze rozhodnú o ich realizácii. Ide o rozhodnutia, kto-

ré sa nevzťahujú na prípady predvídané v univerzálnom práve, ani na rozhodnutia urobené z osobitného poverenia Svätej stolice. Sú to vlastne ostatné rozhodnutia, inštrukcie, vyhlásenie, pastoračné odporúčania, o ktorých biskupi rozhodnú na plenárnom zasadnutí (porov. 455 bod 4).

k) Po skončení plenárneho zasadnutia je treba pripraviť zápisnicu o rokovaní konferencie, a v prípade, že z plenárneho rokovania vzišiel všeobecný dekrét, zápisnicu a dekrét zašle predseda konferencie príslušnému dikastériu Svätej stolice, aby sa mohlo oboznámiť s rokovaním a dekréty mohli byť preskúmané (kán. 456).

l) Úlohou Stálej rady biskupskej konferencie je, aby sa postarala o prípravu programu plenárneho zasadnutia, o ktorých záležitostiach je potrebné rokovať, ako treba vykonať rozhodnutia z plenárneho zasadnutia a ďalej má úlohu vykonať tie úlohy, ktorými je poverená na základe štatútu konferencie (kán. 457).

m) Úlohou generálneho sekretariátu je pripraviť zápisnicu o rokovaní a rozhodnutiach z plenárneho zasadnutia a o rokovaní stálej rady a tieto zápisnice poslať členom biskupskej konferencie a pripraviť aj iné podklady, ktoré pripravuje z poverenia predsedu biskupskej konferencie alebo stálej rady. Ďalej má povinnosť, aby susedným biskupským konferenciám poslala podklady a iné dokumenty na základe rozhodnutia plenárneho zasadnutia alebo stálej rady (kán. 458).

n) Vzťahy medzi biskupskými konferenciami, predovšetkým medzi susednými, je treba rozvíjať kvôli úspešnému rozvoju a starostlivosti o väčšie dobro Cirkvi. Keď však biskupská konferencia začína projekty a iniciatívu, ktoré majú aj medzinárodný dosah, musí si najprv vyžiadať stanovisko Svätej stolice (kán. 459).

Právne postavenie biskupskej konferencie

Každá Svätou stolicou zákonne zriadená biskupská konferencia má podľa kán. 449 § 2 zo samotného práva právnu subjektivitu a je tým nositeľkou

vlastných verejných práv a povinností v rámci hierarchického usporiadania cirkvi. Je verejnou právnickou osobou v zmysle kánonov 113 a nasledujúce. Pre jej kolegiálne úkony platia ustanovenia univerzálneho práva, ak nezasahujú osobitné ustanovenia kánonov 447 a nasledujúce.

Súčasnú kánonickú normu pokladajú biskupské konferencie za miesto harmonizácie pastoračnej služby partikulárnych cirkví v rámci jednej krajiny (kán. 447). Na základe tohto zamerania kánonické právo priznáva inštitútu biskupskej konferencie vymedzené kompetencie. Tematický priestor, ktorý by mohol byť priestorom činnosti konferencie, je vymedzený obsahom samotnej biskupskej služby, ktorú vykonáva každý biskup vo svojej diecéze. Predsa však, len určitá obmedzená časť tohto potenciálneho priestoru koordinácie vstupuje špecificky do kompetencií, ktoré sú zverené konferencii ako jej vlastné a iba v týchto materiách môže konferencia urobiť rozhodnutie, ktoré by prevážilo prípadne stanovisko jednotlivého člena konferencie. Konferencia totiž môže stanoviť všeobecné normy záväzné pre všetkých členov iba o predmetoch taxatívne určených univerzálnym kánonickým právom alebo v osobitných prípadoch dovolených Svätou stolicou (kán. 455 bod 1).

Kódex kánonického práva priznáva biskupským konferenciám výkonnú moc, ktorá je potrebná účelu tohto inštitútu. Kán. 455 bod 1 vymedzuje konkrétne, že táto moc v stanovených prípadoch má aj charakter normatívny a konferencie ho realizujú cez všeobecné zákonodarné dekréty – normatívne úkony výkonnej moci, ktoré majú rovnaké charakteristiky ako zákony (porov. kán. 29-30), a tiež cez všeobecné dekréty vykonávacie (kán. 31-33), ktorými rozvádzajú alebo bližšie určujú vlastné všeobecné dekréty alebo normy Svätej stolice. V iných prípadoch sa výkonná moc uskutočňuje cez jednotlivé dekréty, napr. zriadenia subjektov, schválenia štatútov, rozličnými menovaniami, podľa kódexu alebo podľa štatútov do rozličných orgánov samotnej konferencie.

Odborníci na kánonické právo nie sú jednotní pri hodnotení charakteru riadiacej moci biskupských konferencií. Mienky autorov zahŕňajú celú šír-

ku možností, ktoré ponúkajú tradičné kategórie, o ktorých hovorí kán. 131. Niektorí zastávajú mienku, že biskupská konferencia má riadnu moc, iní ju pokladajú za delegovanú, v prvom prípade niektorí myslia, že ide o moc vlastnú, iní zasa ju pokladajú za zastupiteľskú Rímskeho Veľkňaza.

Zdá sa, že prehĺbenie chápania charakteru moci biskupských konferencií sa vzťahuje na oblasť obvyklých fakúlt (kán. 132) udelených Svätou stolicou natrvalo biskupským konferenciám. Presnejšie vyjadrené, biskupským konferenciám udeľuje fakulty Najvyšší Veľkňaz. Kongregácia pre biskupov, ktorá má zastupiteľskú moc, sa nepokladá za kompetentnú v tejto záležitosti. Zdá sa, že kategória stálych vlastných fakúlt – ktorá, ako taká, sa riadi normatívou o delegovanej moci – zodpovedá aj odvodenému charakteru moci konferencií, aj viazanosti, ktorou je cez „recognitio“ viazané rozhodnutie konferencie na Svätú stolicu a konečne aj možnosti, že konferencia môže byť zaviazaná modifikovať svoje rozhodnutie.³

Odborníci na kánonické právo hľadajú odpoveď na otázku, aký právny charakter má „recognitio“ Svätej stolice, ktoré sa vyžaduje k tomu, aby rozhodnutie biskupskej konferencie mohlo nadobudnúť právnu účinnosť.

Žiadosť o „recognitio“ nie je jednoduchým oznámením Svätej stolici o rozhodnutí biskupskej konferencie, aby sa podala informácia, o čom sa rozhodlo na plenárnom zasadaní. „Recognitio“ vyžaduje aktívny zásah, ktorý pridáva hodnotu, a vychádza z povinnosti kontroly a ochrany, ktoré majú centrálné inštitúcie a ktoré je nevyhnutnou podmienkou, aby dekrét mohol získať záväznú silu. Následne prípadné zmeny, ktoré by mohlo obsahovať „recognitio“, sa javia ako podmienky účinnosti úkonu konferencie, pričom zostáva otvorená možnosť nahradiť predchádzajúce rozhodnutie novým a znova žiadať o „recognitio“.

Žiadosť o udelenie „recognitio“ môže smerovať na rozličné dikastéria Svätej stolice. Na prvom mieste smerujú k tým dikarstériám, ktorých vlastnou kompetenciou je, aby dohliadali na výkon biskupskej služby v oblas-

---

3. Porov. J. I. ARRIETA, *Diritto dell'organizzazione ecclesiastica*, Milano 1997, s. 507.

ti riadnej právomoci, čiže Kongregácia pre biskupov, alebo v otázkach misií Kongregácia pre evanjelizáciu národov. Udelenie “recognitio” však sa môže vzťahovať aj iné dikastériá, ktoré sú kompetentné podľa oblastí, napr. Pápežská rada pre interpretáciu legislatívnych textov vzhľadom na formálnu stránku normatívnych textov a ich legálnosť. V prípadoch, keď normatíva biskupskej konferencie vychádza zo zmluvy medzi Svätou stolicou a príslušným štátom, kompetentným orgánom na udelenie “recognitio” bude Štátny sekretariát.⁴

Doktrínálna právomoc biskupskej konferencie

Druhý vatikánsky koncil nechcel uzavrieť otázky o teologickom a právnom postavení biskupských konferencií. Preto mimoriadna biskupská synoda v roku 1985 odporúčala, aby sa tieto otázky študovali a predovšetkým otázka doktrínálnej právomoci biskupských konferencií na základe osobitného zohľadnenia článku 38 *Christus Dominus* a kánonov 447 a 753 CIC. Pápež Ján Pavol II. motu proprio *Apostolos suos* z 21. mája 1998 o teologickom a právnom charaktere biskupských konferencií predložil výsledok požadovaných skúmaní o teologických a právnych základných princípoch, na ktorých stoja biskupské konferencie.

Biskupi sú ako jednotlivci a aj v biskupskej konferencii autentickí učitelia viery. Preto prináleží aj biskupskej konferencii doktrínálna právomoc podľa kánona 753. V bodoch 21-23 motu proprio *Apostolos suos* pápež Ján Pavol II. výslovne potvrdil doktrínálnu autoritu biskupov zjednotených v biskupskej konferencii. Súčasne v štvrtej kapitole tohto Motu proprio v článkoch 1-4 vydal niekoľko noriem, ktoré dopĺňajú ustanovenia kódexu kánonického práva. Tieto normy sú stanovené v analógii k predpisu kánona 455.

Doktrínálne stanoviská biskupskej konferencie, ktoré majú byť záväzné a veriacimi prijaté a uskutočňované s náboženskou poslušnosťou, musia

---

4. Porov. J. I. ARRIETA, *Diritto dell'organizzazione ecclesiastica*, Milano 1997, s. 510-511.

byť odhlasované biskupmi, ktorí sú členmi biskupskej konferencie s rozhodujúcim hlasovacím právom na plenárnom zasadnutí biskupskej konferencie buď jednomyselne a vtedy nepotrebujú posúdenie Svätou stolicou, alebo prinajmenšom s dvojtretinovou väčšinou členov a v tom prípade potrebujú byť posúdené a uznané (recognitio) Svätou stolicou (článok 1). Tieto doktrínálne stanoviská môžu byť zverejnené v mene biskupskej konferencie (bod 22, čl. 1). Autentický učiteľský úrad biskupov možno v rámci konferencie biskupov vykonávať len na plenárnom zasadnutí biskupskej konferencie.⁵

Žiadny iný orgán alebo grémium biskupskej konferencie, teda ani Stála rada ani komisie ani sekretariát – nemajú právomoc vykonávať úkony autentického učiteľského úradu, či už vo vlastnom mene, alebo v mene konferencie alebo z jej poverenia (bod 23, čl. 2).

Komisia biskupskej konferencie, ktorá sa zaoberá vieroučnými otázkami, môže robiť úkony, ku ktorými ju poverí Stála rada, nie autentického učiteľského úradu (čl. 3).

Štatút biskupskej konferencie je treba upraviť podľa týchto vysvetľujúcich a doplňujúcich noriem (čl. 4).

Jednotlivé kompetencie biskupských konferencií

Kódex kánonického práva a čiastočne aj ostatné kánonické ustanovenia poskytujú biskupskej konferencii pomerne široké pole právnych kompetencií najrozličnejšieho charakteru v skoro všetkých oblastiach kánonického práva. Ide tu o kompetenciu vydávať všeobecné dekréty (decreta generalia) v zmysle kán. 29, teda ide o zákonodarné rozhodnutia, ide tu ďalej o kompetenciu k vydaniu všeobecných vykonávacích dekrétov (decreta generalia exsecutoria) v zmysle kánonov 31-33, čiže je to kompetencia riadenia. V mnohých prípadoch je konferencia biskupov k vydaniu zákonov ale-

---

5. Porov. J. LISTL, „Die Teilkirchenverbände“, in: *Handbuch des katholischen Kirchenrechtes*, Regensburg 1999, s. 405-407.

bo vykonávacích predpisov zaviazaná, v iných prípadoch má sama posúdiť, či je užitočné, aby ustanovenie vydala.

V iných prípadoch poskytuje univerzálne právo biskupským konferenciám právo k spolupráci a vyjadrení stanoviska v príprave rozhodnutí Svätej stolice alebo obsahuje všeobecné pravidlá, ktoré neposkytujú právomoc k vydaniu zákonov a vykonávacích ustanovení. Popri zákonodarnej kompetencii má konferencia biskupov zo zákona aj v početných prípadoch úlohy výkonnej moci. Druhá sekcia Apoštolskej signatúry rozhodnutím z 1. decembra 1970 objasnila, že aj biskupské konferencie a jej orgány, napr. stála rada alebo generálny sekretariát biskupskej konferencie, môžu robiť úkony výkonnej moci. Cirkevný zákonník určuje aj rozličný spôsobom komunikačné a informačné práva a povinnosti, ktoré sú dôležité k harmonickej a úspešnej spolupráci medzi biskupskými konferenciami a Svätou stolicou, ako aj medzi biskupskou konferenciou a diecéznymi biskupmi a tiež medzi viacerými biskupskými konferenciami.

Na základe predpisov kódexu kánonického práva sú právomoci a povinnosti biskupskej konferencie nasledovné:

- a) formácia kňazov a diakonov, služba pri oltári a kňazský spôsob života:
  - zriadenie interdiecézneho kňazského seminára pre celé územie biskupskej konferencie (kán. 237 § 2).
  - vydanie a prispôsobenie národného poriadku pre kňazskú formáciu (kán. 242 § 1)
  - vydanie noriem pre formáciu uchádzačov o úrad stáleho diakona (kán. 236)
  - vymedzenie rozsahu povinnosti modlitby liturgie hodín pre stálych diakonov (kán. 276 § 2 bod 3)
  - stanovenie veku a vzdelania pre mužov laikov, ktorí majú byť trvalo ustanovení za lektorov a akolytov (kán. 230 § 1).
  - vydanie noriem o oblečení klerikov (kán. 284)
- b) združenie veriacich na národnej úrovni

- súhlas s používaním označenia „katolícke“ pre združenie (kán. 300; kán. 312 § 1 bod 2)
- zriadenie, dozor a rozpustenie verejných združení (kán. 313-320; 312 § 1 bod 2)
- priznanie právnej subjektivity, dohľad a rozpustenie súkromných združení (kán. 322,323,325, 312 § 1 bod 2).
- c) biskupská konferencia a Svätá stolica
  - voľba členov riadneho generálneho zasadnutia biskupskej synody (kán. 346 § 1)
  - poskytnutie stanoviska pre zriadením personálnej prelatury (kán. 294)
  - poskytnutie stanoviska pred zriadením partikulárnej cirkvi iného rítu (kán. 372 § 2)
  - podpora a úzka spolupráca s pápežským vyslancom (kán. 364 bod 3)
  - zostavenie trojročnej listiny kandidátov na úrad biskupa (kán. 377 § 2)
  - návrh predsedu biskupskej konferencie ohľadom menovanie diecézneho biskupa alebo biskupa koadjútora (kán. 377 § 3)
- d) zoskupenia partikulárnych cirkví a partikulárne cirkvi
  - návrh na vytvorenie cirkevného regiónu (kán. 433 § 1)
  - zvolanie a organizovanie plenárneho koncilu (kán. 439 § 1, 441).
  - stanovenie počtu vyšších rehoľných predstavených, ktorí budú pozvaní na plenárny koncil (kán. 443 § 3 bod 2)
  - pozvanie hostí na plenárny koncil (kán. 443 § 3 bod 6)
  - princípy pre štatúty diecéznych presbyterských rád (kán. 496)
  - prenesenie úloh zboru konzultorov na kapitolu (kán. 502 § 3)
  - dovolenie ustanovenia farára na určitý čas (kán. 522)
  - subsidiárna povinnosť zabezpečiť primerané zabezpečenie emeritného diecézneho biskupa (kán. 402 § 2)
  - rozhodnutie o predpisoch o primeranom zabezpečení a byte emeritných farárov (kán. 538 § 3)
  - účasť na zasadaniach biskupskej konferencie nepredstavuje porušenie povinnosti rezidencie diecézneho biskupa (kán. 395 § 2)

- e) rehoľné spoločenstvá
  - zosúladenie a spolupráca konferencií vyšších rehoľných predstavených s biskupskou konferenciou (kán. 708)
- f) náuka viery, ohlasovanie viery, školy, ochrana viery
  - aj na biskupských konferenciách sú biskupi autentickí učitelia viery (kán. 753)
    - vydanie noriem na podporu ekumenického hnutia a obnovy jednoty vo viere (kán. 755 § 2)
    - vydanie noriem o pripustení laikov ku kázaniu (s výnimkou homílie) (kán. 766, kán. 767 § 1)
    - vydanie predpisov ohľadom ohlasovania katolíckej náuky v rozhlase a televízii (kán. 772 § 2)
    - vydanie katechizmov a zriadenie katechetického úradu (kán. 775 § 2-3)
    - vydanie noriem k poriadku katechumenátu (kán. 788 § 3)
    - zriadenie a podpora diel na starostlivosť a podporu robotníkov a študentov z misijných území (kán. 792)
    - vydanie všeobecných noriem pre vyučovanie náboženstva a katolíckej náboženskej výchovy pre školy a spoločenské komunikačné prostredky (kán. 804 § 1)
    - starostlivosť o trvanie alebo zriadenie univerzít alebo prinajmenšom fakúlt, na ktorých sa vyučujú rozličné odbory s ohľadom na katolícku náuku (kán. 809)
    - dohľad nad tým, aby sa na katolíckych univerzitách a cirkevných univerzitách a fakultách verne zachovávali princípy katolíckej náuky (kán. 810 § 2, kán. 818)
    - starostlivosť o zriadenie vysokých škôl pre náboženské vedy, na ktorých sa vyučujú teologické a iné ku kresťanskej kultúre patriace vedy (kán. 821)
    - aj na biskupských konferenciách biskupi dohliadajú na to, aby viera a mravy veriacich neboli poškodené spisami alebo programami spoločenských komunikačných prostriedkov (kán. 823 § 2)

- dovolenie na vydanie kníh Svätého Písma a jeho prekladov (kán. 825 § 1); dovolenie na prípravu a vydanie ekumenického prekladu (kán. 825 § 2)
- zostavenie zoznamu znalcov na pomoc pracovníkom diecéz alebo vytvorenie komisie znalcov, ktorých môžu ordinariáty konzultovať (kán. 830 § 1)
- vydanie predpisov o požiadavkách na spoluprácu klerikov a rehoľníkov pri programoch o otázkach katolíckej viery a mravov v rozhlase a televízii (kán. 831 § 2)
- spolupráca na vykonaní previerky náuky určitej osoby
- g) bohoslužba a udeľovanie sviatostí, posvätné miesta a časy
- príprava a vydanie prekladov liturgických kníh v reči ľudu (kán. 838 § 3)
- vydanie noriem o slávení, udeľovaní a prijímaní sviatostí a poriadku, ktorý treba zachovať pri ich slávení (kán. 841, kán. 838 § 3)
- pripustenie nekatolíckych kresťanov k prijatiu sviatostí (kán. 844 § 4-5).
- vydanie poriadku pre krst dospelých a osobitných noriem o rozličných stupňoch sakramentálnej iniciácie (kán. 851 bod 1)
- vydanie predpisov o spôsobe udeľovanie krstu (kán. 854)
- vydanie noriem o farských knihách (krstná kniha, sobášna kniha, kniha zomrelých a iné) (kán. 535 § 1)
- vydanie predpisov o prípustnosti a forme zavedenia pokrvných rodičov adoptívnych detí do krstnej matriky (kán. 877 § 3)
- stanovenie výnimky vo veku pre prijatie birmovania (kán. 891)
- nariadenie o výnimočnom zápise udelenia birmovania do matriky vlastnej farnosti (kán. 895)
- vypracovanie kritérií na zistenie ťažkej núdze ako predpokladu pre sakramentálnu generálnu absolúciu (kán. 961 § 2)
- vydanie predpisov o svedeniach (kán. 964 § 2)
- stanovenie výnimočne vyššieho veku pre presbyterát a stály diakonát (kán. 1031 § 3)
- vydanie noriem o cirkevnom zasnúbení (kán. 1062 § 1)

- vydanie predpisov o skúške snúbencov a ohlášok a iných prostriedkov na zistenie slobodného stavu snúbencov (kán. 1067)
- stanovenie výnimočne vyššieho veku na uzavretie manželstva (kán. 1083 § 2)
- stanovisko k delegácii laika na asistenciu pri uzatváraní manželstva (kán. 1112 § 1)
- zostavenie vlastného obradu uzatvárania manželstva (kán. 1120)
- nariadenie o spôsobe zápisu do knihy manželstiev (kán. 1121 § 1)
- stanovenie spôsobu, ako pri zmiešaných manželstvách urobiť vyhlásenie a prísľub katolíckej stránky a ako dokázateľne to dať na vedomie nekatolíckej stránke (kán. 1126)
- vydanie predpisov o dišpenzoch od zachovania kánonickej formy pri zmiešaných manželstvách (kán. 1127 § 2)
- vyhlásenie svätyne za národnú svätyňu a schválenie štatútu národnej svätyne (kán. 1231, 1232 § 1)
- pripustenie výnimočne iného materiálu oltárnej platne pevného oltára (kán. 1236 § 1)
- zrušenie niektorého prikázaného sviatku alebo jeho preloženie na nedeľu (kán. 1246 § 2)
- dovolenie zdržiavania sa iného pokrmu namiesto mäsitých pokrmov (kán. 1251)
- vydanie pravidiel na uskutočnenie pôstu a zdržiavania sa a dovolenie iných foriem pokánia, predovšetkým skutkov bratskej lásky a úkonov nábožnosti namiesto pôstu a zdržiavania sa (kán. 1253)
- h) cirkevný majetok
  - vydanie noriem o cirkevných príspevkoch (kán. 1262)
  - vydanie predpisov o zbierkach, ktoré majú zachovávať aj príslušníci zobravých rádov (kán. 1265 § 2)
  - vydanie noriem o prenášaní výnosov a, keď je to možné, aj majetku benefícií na diecéznu ustanovizeň pre zabezpečenie klerikov (kán. 1272)

- starostlivosť o zachovanie a vytvorenie zariadenia, ktoré poskytuje sociálne zabezpečenie klerikov (kán. 1274 § 2-4)
- stanovenie „úkonov mimoriadnej správy majetku“ (kán. 1277)
- stanovenie spodnej a hornej hranice pre scudzenie majetku a pre úkony podobné scudzeniu (kán. 1292 § 1)
- vydanie noriem o nájmoch a prenájmoch cirkevných majetkov (kán. 1297)
- i) trestné právo, súdnictvo, procesné právo
  - možnosť pohrozenia určitým trestom cez trestný príkaz (kán. 1319 § 1)
  - dovolenie pre laikov byť sudcami v kolégiovom tribunáli (kán. 1421 § 2)
  - dovolenie klerikom byť samosudcami namiesto kolégiového tribunálu prvej inštancie
    - vytvorenie súdu druhej inštancie, keď súd prvej inštancie slúži viacerým diecézám rozličných cirkevných provincií, ale aj nezávisle na tomto predpoklade (kán. 1439)
    - vydanie zákona o pokonaní, kompromise a rozhodcovskom výroku v oblasti cirkevného súdu (kán. 1714)
    - vydanie noriem o zriadenie stáleho úradu alebo rady v každej diecéze na sprostredkovanie v prípadoch sťažností voči administratívnym rozhodnutiam (kán. 1733 § 2)
    - účasť na procesoch blahorečenia.

Lektorovali: *Mons. Prof. Ján Duda, PhD.*
JCDr. Tibor Hajdu, PhD.
Mgr. Viera Hubová, PhD.

Jazyková spolupráca: *PaedDr. Anna Dudová, PhD.*